

21.12.2005

2664/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

ELÄKEVALITUKSEN VAIKUTUS SAIRAUSPÄIVÄRAHA-ASIAN KÄSITTELYYN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 5.10.2004 päivätyssä kirjeessään Kansaneläkelaitoksen Lahden toimiston menettelyä sairauspäiväraha-asiassaan. Hän kertoi hakeneensa työkyvyttömyyseläkettä 31.8.2003 alkaen jalassaan olevan hermovaurion perusteella. Asiat ovat kantelijan mukaan valitusasioina vireillä tarkastuslautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa. Elokuussa 2004 kantelijalle todettiin - - -, jonka vuoksi hänelle kirjoitettiin sairauslomaa ajalle 7.8.–31.12.2004.

Kantelija kertoi jättäneensä 17.8.2004 sairauspäiväraha hakemuksen Kansaneläkelaitoksen Hollolan toimistoon. Lahden toimistosta, jonne hakemus oli siirretty käsiteltäväksi, oli kuitenkin ilmoitettu hänelle, ettei hänen hakemustaan ratkaista, koska hänen eläkevalitustensa käsittely on kesken. Kantelijan mielestä toimiston tulisi kuitenkin ratkaista hänen sairauspäiväraha-asiansa, koska hän hakee päivärahaa uuden sairauden perusteella.

- - -

3

RATKAISU

Katson Kansaneläkelaitoksen Lahden toimiston menetelleen virheellisesti siinä, että se siirsi kantelijan sairauspäiväraha-asian ratkaisun odottamaan hänen eläkevalitustensa ratkaisua.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Kansaneläkelaitoksen selvitys ja tapahtumatietoja

Salpausselän vakuutuspiirin mukaan kantelijalle oli maksettu sairauspäivärahaa enimmäisajalta 31.12.2003 saakka. Hänen työkyvyttömyyseläkevalituksensa Kansaneläkelaitos oli sen sijaan hylännyt ja siitä asiasta oli valitus vireillä tarkastuslautakunnassa siinä vaiheessa, kun kantelija jätti uuden sairauspäiväraha hakemuksensa.

Vakuutuspiiri on selvityksessään todennut, että kansaneläke on sairauspäivärahaan nähden ensisijainen etuus. Piirin mukaan

Kansaneläkelaitos ei voi tämän vuoksi käsitellä henkilön uutta sairauspäiväraha-hakemusta eläkeasian ollessa vireillä, kun hakemus kohdistuu mahdolliseen kansaneläkkeen myöntöaikaan.

Aluekeskus sekä terveys- ja toimeentuloturvaosasto katsovat kuitenkin, että vakuutetun mahdollinen vireillä oleva työkyvyttömyyseläkevalitus ei estä sairauspäiväraha-asian ratkaisemista. Aluekeskus viittaa selvityksessään siihen, että kantelijan työkyvyttömyys 7.8.2004 alkaen oli hänen esittämänsä uuden lääkärinlausunnon mukaan aiheutunut eri sairaudesta kuin enimmäisajalta suoritetun päivärahan aikainen työkyvyttömyys. Terveys- ja toimeentuloturvaosaston mukaan nyt puheena olevissa tilanteissa vakuutetun sairauspäivärahoikeutta tulee arvioida senhetkisen tilanteen kannalta. Jos hänelle myönnetään myöhemmin työkyvyttömyyseläke, joka estää sairauspäivärahoikeuden aiemmin myönnetyltä ajalta, tulee sairauspäivärahapäätöstä oikaista. Lisäksi eläke- ja toimeentuloturvaosasto on todennut, että jos henkilölle myönnetään sairauspäivärahaa tilanteessa, jossa hänellä on eläkevalitus vireillä, tulee päivärahan myöntämisestä Kansaneläkelaitoksen muutoksenhakua koskevan ohjeen mukaisesti ilmoittaa muutoksenhakuviranomaiselle.

Kansaneläkelaitos on lisäksi todennut selvityksissään kantelijan asioiden käsittelystä, että eläke- ja toimeentuloturvaosasto katsoi hänen olevan - - - vuoksi työkyvytön ajalla 7.8.–31.12.2004. Osasto ilmoitti kantansa 17.9.2004 päivätyllä lisälausunnolla tarkastuslautakunnalle, joka antoi asiassa päätöksensä 18.11.2004. Tarkastuslautakunta hyväksyi kantelijan valituksen, minkä jälkeen Kansaneläkelaitos myönsi 10.2.2005 antamallaan päätöksellä kantelijalle kuntoutustukena maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen ajalle 1.9.2003–31.12.2004. Kansaneläkelaitos on jatkanut kuntoutustukea kahdella eri päätöksellä ja nyt se on myöntänyt 22.11.2005 antamallaan päätöksellä kantelijalle työkyvyttömyyseläkkeen 1.2.2006 alkaen.

Kantelijan 7.8.2004 jättämän sairauspäiväraha-hakemuksen Kansaneläkelaitos sen sijaan hylkäsi 10.2.2005 antamallaan päätöksellä, koska kantelija ei ollut ollut sairauspäivärahan enimmäisajan päättymisen jälkeen työkykyinen yhtäjaksoisesti vähintään 12 kuukautta. Kansaneläkelaitoksen mukaan kantelijan uusi sairaus muodosti yhden kokonaisuuden hänen aikaisemman työkyvyttömyytensä kanssa. Lisäksi Kansaneläkelaitos totesi perusteluissaan, että kantelijalle oli myönnetty kuntoutustuki ajalle 1.9.2003–31.12.2004.

3.2

Menettelyn arviointia

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Säännös velvoittaa viranomaista pyrkimään kaikissa käsittelemisissä asioissa mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn. Käsittelyn joutuisuus on tärkeää yksilön oikeusturvan kannalta.

Käsitykseni mukaan erityisesti sosiaalivakuutusasioissa hakemusten käsittelyn tulee olla joutuisaa. Etuuskien hakijoilla on usein joko terveydellisiä ongelmia tai taloudellisia vaikeuksia, pahimmassa tapauksessa molempia ja päätöksillä on usein tärkeä merkitys heidän elämäänsä. Esimerkiksi sairauspäiväraha-asiat ovat tällaisia asioita.

Kantelija toimitti puheena olevan sairauspäiväraha-hakemuksensa 20.8.2004 Hollolan toimistoon, josta se siirtyi Lahden toimiston ratkaistavaksi. Päätöksen hakemukseensa hän sai kuitenkin vasta 10.2.2005. Hakemuksen käsittely kesti siis yli 5,5 kuukautta. Pitkän käsittelyajan syynä oli se, että Lahden toimisto katsoi, ettei se voinut käsitellä asiaa, koska kantelijalla oli samaan aikaan vireillä työkyvyttömyyseläkevalitus tarkastuslautakunnassa.

Käsitykseni mukaan Lahden toimisto on menetellyt virheellisesti hakemuksen käsittelyssä. Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke on ollut kantelijan kohdalla ensisijainen etuus sairauspäivärahaan verrattuna nyt puheena olevana ajankohtana. Se ei kuitenkaan nähdäkseni merkitse sitä, että sairauspäiväraha-asiaa ei voitaisi ratkaista ennen kuin eläkeasia on ratkaistu. Tältä osin yhdyn siis terveys- ja toimeentuloturvaosaston sekä aluekeskuksen lausumaan. Käsitykseni mukaan sairauspäiväraha-asiassa ei saa jäädä odottamaan pahimmassa tapauksessa jopa yli vuoden kestävä eläkeasian muutoksenhakuprosessin tulosta, vaan Kansaneläkelaitoksen toimiston on ratkaistava hakemus heti, kun sillä on sen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys ja ilmoitettava ratkaisustaan muutoksenhakuelimelle. Sairauspäivärahaa on myöhemmin tarvittaessa oikaistava, jos eläkepäätös antaa siihen aiheita.

Kansaneläkelaitos myönsi kantelijalle siis sittemmin määräaikaisen kuntoutustuen nyt puheena olevalle ajalle, joten hänelle ei myönnetty sairauspäivärahaa. Lahden toimiston 10.2.2005 hakemukseen antaman päätöksen perusteella kantelijalla ei ainakaan toimiston näkemyksen mukaan olisi muutoinkaan ollut sairauspäiväraha-oikeutta, sillä toimisto on päätöksessään arvioinut hänen sairautensa aiheuttaman työkyvyttömyyden muodostavan yhden kokonaisuuden. Käsitykseni mukaan toimiston olisi kuitenkin tullut tehdä tämä arvionsa ja antaa kantelijalle päätös hänen hakemukseensa ilman aiheetonta viivytystä.

Saamani selvityksen mukaan sekä Lahden toimiston että myös Salpausselän vakuutuspiirin tulkinta eläkevalituksen vaikutuksesta uuden sairauden perusteella tapahtuvan sairauspäiväraha-asian käsittelyyn on poikennut Kansaneläkelaitoksessa muutoin käytössä olevista linjauksista. Tämän vuoksi Salpausselän vakuutuspiirin onkin käsitykseni mukaan tarkistettava linjaansa ja käytävä toimistoilleen antamassaan koulutuksessa läpi eläkevalituksen vaikutusta sairauspäiväraha-asian käsittelyyn.

4

TOIMENPITEET

Saatan jaksossa 3.2 esittämäni käsitykset Kansaneläkelaitoksen Lahden toimiston ja Salpausselän vakuutuspiirin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän

niille jäljennökset päätöksestäni. Lähetän päätöksen tiedoksi myös Kansaneläkelaitoksen terveysterveys- ja toimeentuloturvaosastolle.

Totean lisäksi, että samanaikaisesti kantelijan kantelun kanssa minulla on ollut käsiteltävänä eräitä muita kanteluita, joissa on myös ollut kyse muutoksenhakuelimessä vireillä olevan valitusasian vaikutuksesta joko Kansaneläkelaitokselle jätetyn jatkohakemuksen tai muuta etuutta koskevan hakemuksen käsittelyyn. Kanteluiden tutkinnassa on ilmennyt virheellisyyksiä toimistojen menettelyissä ja niiden perusteella vaikuttaa siltä, että Kansaneläkelaitoksen toimistoissa vallitsee epätietoisuutta siitä, miten etuuden hakijan aiemmin tekemä valitus tulisi ottaa huomioon hänen uutta hakemusta käsiteltäessä. Tämän vuoksi olen ottanut omana aloitteena (dnro 3858/2/05) tutkittavakseni sen, poikkeavatko Kansaneläkelaitoksen toimistojen käytännöt tältä osin toisistaan ja miten asia on toimistoille ohjeistettu tai otettu muutoin niiden koulutuksessa huomioon. Tulen pyytämään Kansaneläkelaitokselta asiaan tarvittavan selvityksen ja lausunnon alkuvuodesta 2006.

- - -